

AKTUELT - HELSEBIBLIOTEKET

Ny inngang på Helsebiblioteket: Praksisnære kunnskapsressurser innen samfunnsmedisin og folkehelsearbeid

Helsebiblioteket lanserer nå en egen inngang for samfunnsmedisin og folkehelsearbeid. Her får du tilgang til pålitelige og praksisnære kunnskapsressurser innen det systematisk folkehelsearbeid og annet samfunnsmedisinsk arbeid i kommunen, samlet på ett sted.

Helsebiblioteket er en del av Folkehelseinstituttet og gir gratis tilgang til internasjonale oppslagsverk og andre kunnskapsressurser for helsepersonell og andre relevante faggrupper i Norge.

– Nå styrker vi innholdet rettet mot kommunehelsetjenesten. I dette arbeidet har vi utviklet en egen inngang for samfunnsmedisin og folkehelsearbeid. Målet har vært å samle praksisnære kunnskapsressurser på ett sted, sier Kim Dysthe, ansvarlig redaktør for Helsebiblioteket.

Tett samarbeid med referansegruppe

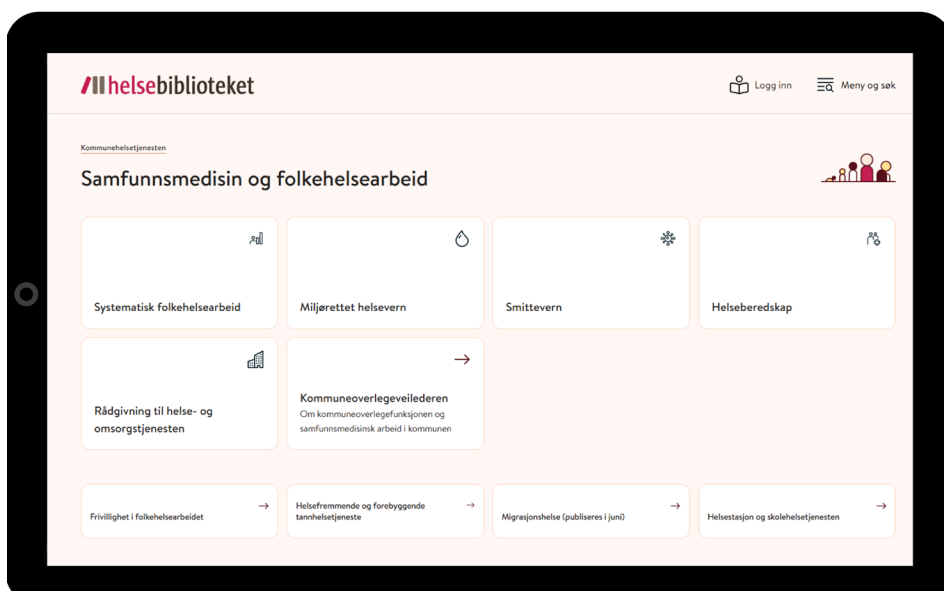
Inngangen er utviklet i tett samarbeid med en referansegruppe med bred faglig bakgrunn. Det har gjort den både relevant, pålitelig og enkel å ta i bruk.

– Innholdet skal være nyttig i det daglige arbeidet og dekke oppgaver som regnes som en del av kjernefunksjonen til kommuneoverlegefunksjonen, forteller Kerstin Anine Johnsen Myhrvold, kommuneoverlege og leder i virksomhet for Samfunnshelse, og styremedlem i NEMFO (Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid).

Myhrvold er også medlem av Helsebibliotekets referansegruppe.

Harmonerer med den nye kommuneoverlegeveilederen

De siste års erfaringer med helsekriser i Norge har avdekket et behov for å synliggjøre hvilken rolle og oppgaver kommunens medisinskfaglige rådgiver har

eller bør ha. Som resultat av dette har Helsedirektoratet på oppdrag fra helse- og omsorgsdepartementet utarbeidet en veileder for kommuneoverleger.

– Det har vært viktig for oss at kunnskapsressursene vi har valgt å publisere støtter opp under systematikken i Helsedirektoratets kommuneoverlegeveileder. Men der veilederen beskriver anbefalinger til kommunens organisering av kommuneoverlegefunksjonen og samfunnsmedisinsk arbeid, vil ressursene i Helsebiblioteket i større grad støtte kommuneoverlegefunksjonen i hvordan den skal utføre sitt fag.

Oppgavene kan være mange og uoversiktlige, særlig for nye kommuneoverleger.

– Som kommuneoverlege møter man både formelle og uformelle forventninger. Den nye inngangen, sammen med kommuneoverlegeveilederen, kan gjøre det lettere å tydeliggjøre disse forventningene, og hvordan oppgavene bør prioriteres.

En felles forståelse av hva samfunnsmedisin er

Det er først og fremst kommuneoverlegen som skal sikre samfunnsmedisinsk kompetanse i kommunen, men gjerne i tett samarbeid med andre relevante fagpersoner. Men hvordan faget og rollen forstås og utøves, varierer mye.

– Det må fortsatt være rom for lokale tilpasninger, men vi trenger også en felles forståelse av hva samfunnsmedisin er, sier Myhrvold. Vi håper at Helse-

biblioteks inngang og systematikk vil bidra til denne felles forståelsen når mange tar den i bruk.

Viktige ressurser på ett sted

Det finnes mange aktører som formidler kunnskap og informasjon om folkehelse og samfunnsmedisin, gjennom veiledere, rapporter, stortingsmeldinger og mer. Det kan oppleves som et uoversiktlig landskap og gi et fragmentert bilde av tilgjengelig kunnskap. Mange opplever det som tidkrevende å finne frem.

– Arbeidsgruppen har tatt inn ressurser som vi mener er pålitelige kilder og representerer god praksis på feltet. Ofte er det viktig å klargjøre hvilket lovverk som gjelder arbeidet eller den enkelte sak. Vi har forsøkt å tydeliggjøre dette og henvise til lover, forskrifter med konkrete paragrafer der det er mulig, forklarer Myhrvold.

Nyttig for studenter og i undervisning

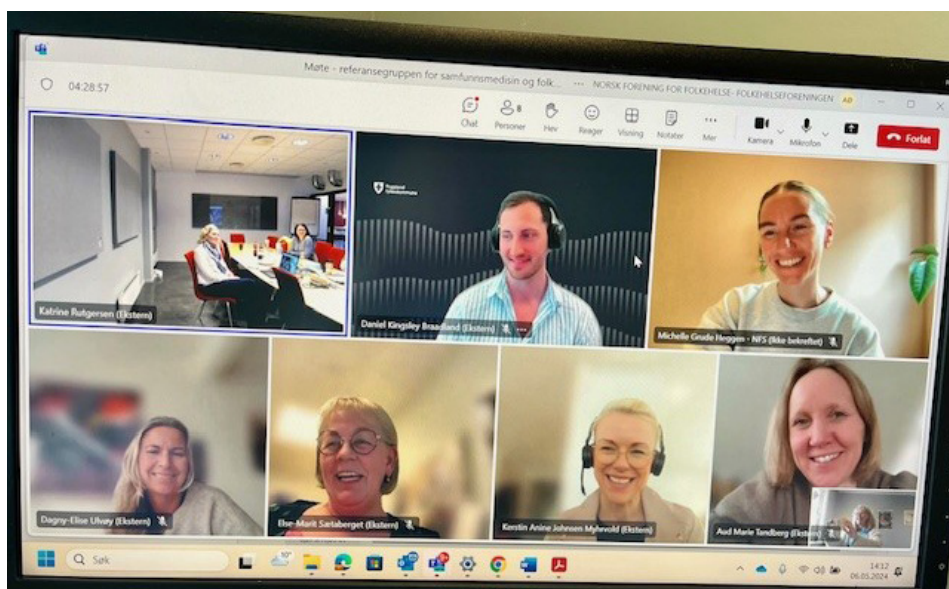
Innholdet er også relevant for studenter som ønsker innsikt i hvordan samfunnsmedisin og folkehelsearbeid praktiseres ute i kommunene. Her får de en enkel og oversiktlig introduksjon til fagområdene, nyttige verktøy og andre praksisnære kunnskapsressurser.

– For alle som ønsker kunnskap om faget som helhet, eller et spesifikt fagområde som for eksempel miljørettet helsevern, vil innholdet i denne inngangen oppleves nyttig. Her finner studenter oppdatert informasjon om tjenestens innhold, hvordan disse kan anvendes i praksis, samt gjeldende lover, forskrifter og andre relevante fagressurser, sier Hilde Sylliaas, førsteamanuensis ved Institutt for folkehelsevitenskap (NMBU).

Det bredere folkehelsearbeidet

Folkehelsearbeid handler om alt som bidrar til at innbyggerne kan leve trygge, sunne og gode liv. Det som presenteres lenger ned på nettsiden, speiler dette brede perspektivet på helsefremmende og forebyggende arbeid.

– Arbeidet henger tett sammen med hvordan kommunen planlegger og utvikler lokalsamfunnet. Det handler om å legge til rette for barnehager, skoler, arbeidsliv og gode, likeverdige tjenester. Slik kan kommunen møte befolkningens behov og bidra til å forebygge sosiale forskjeller og ulikhet i helse.

Stor takk til referansegruppen for det fantastiske arbeidet som er lagt ned.

Innholdet berører områder som er tett knyttet til kommuneoverlegens arbeid, og som ofte legger viktige premisser for hvordan dette arbeidet kan utføres. Det er også relevant for samfunnsmedisin og folkehelse i vid forstand, og peker på viktige utviklingsområder i kommunene.

– Opp mot disse fagfeltene og tjenestene bør kommuneoverlegen være representert, i den grad man har kapasitet til det ut over kjerneoppgavene. Innholdet kan også være nyttige ressurser i prosjektarbeid eller i medisinsk faglig rådgivning knyttet til spesifikke områder, sier Myhrvold.

Frivillighet i folkehelsearbeidet

Frivillighet er en uvurderlig ressurs i folkehelsearbeidet, både som supplement til offentlige tjenester og som bærer av fellesskap, tilhørighet og sosial støtte.

Innholdet er laget for alle som jobber i kommune, frivillig organisasjon eller privat sektor.

– Det er særlig relevant for dem som ønsker å bidra til helsefremmende og forebyggende arbeid gjennom systematisk og kunnskapsbasert samarbeid med frivillig sektor, forteller Michelle Grude Heggen, rådgiver i Norges frivilligsentraler.

Her finner du veiledere, forskning, regelverk og praktiske verktøy samlet på ett sted. Det gir et oversiktlig og anvendlig utgangspunkt for å styrke frivillighetens rolle i folkehelsearbeidet

Gjør deg kjent med innholdet

Vi jobber kontinuerlig med å utvikle den nye inngangen [Samfunnsmedisin og folkehelsearbeid](#) og vil utvide med flere temaer fortløpende.

En særlig takk til referansegruppen

Helsebiblioteket vil takke referansegruppen for verdifull innsats.

Uten denne innsatsen vil ikke dette arbeidet vært mulig å gjennomføre.

Medlemmer i referansegruppen

Aud Marie Tandberg, kommuneoverlege og leder av Norsk samfunnsmedisins forening (NORSAM)

Kerstin Anine Johnsen Myhrvold kommuneoverlege og styremedlem i NEMFO, Nettverk for miljørettet helsevern

Annica Lindén Øygard, generalsekretær i Folkehelseforeningen

Irena Jakopanec, kommuneoverlege, Fagsjef smittevern Helse Stavanger, phd

Else-Marit Sætaberget, strategisk rådgiver helse i Kongsvinger kommune

Hilde Sylliaas, førsteamanuensis NMBU, Institutt for folkehelse

Michelle Grue Heggen, rådgiver folkehelse, Norges Frivilligsentraler

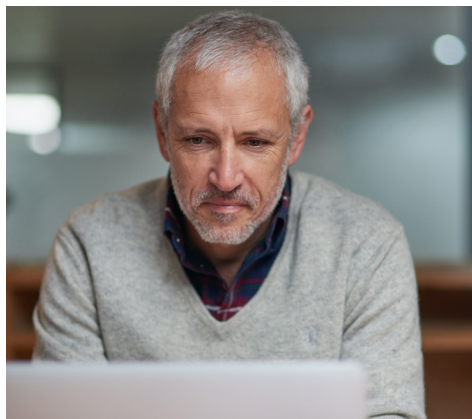
Daniel Kingsley Baadland, fagleder folkehelse, Fylkestannkontoret i Rogaland

Dagny Elisabeth Ulvøy, faggruppen for helsesykepleiere, Norsk Sykepleierforbund

Marit Lang-Ree Finstad, rådgiver folkehelse og levekår, Gausdal kommune

Hvordan står det til med helse- og omsorgstjenestene til eldre i din kommune?

Nå kan du se hvordan det går med helse- og omsorgstjenestene til eldre i din kommune – og hvordan det utvikler seg er tid.

Den nye statistikkvisningen har fått navnet ”Eldrebarometeret” og gir en enkel tilgang til et utvalg nøkkeltall for landets kommuner.

Målet med nettsiden er å gi oversikt over kvaliteten i helsetjenestene til eldre i kommunene, basert på et utvalg nøkkeltall. Dette skal gi et felles kunnskapsgrunnlag for å jobbe med å forbedre tjenestene.

Gir kommunene oversikt

For den enkelte kommune kan det være vanskelig å få tilgang til statistikk om egen tjeneste. Oversikten tallene gir kan være nyttige for å vite hvilke områder de trenger å jobbe systematisk med å forbedre.

>> Ta en kikk på første versjon av eldrebarometeret.no på helsedirektoratet.no

FORSKNINGSKART - FOLKEHELSEINSTITUTTET (FHI)

Utfordringer med syn og hørsel påvirker samfunn og individ - flere viktige forskningshull avdekket

Mange lever med syn- og hørselsutfordringer og det er ofte nødvendig med omfattende tilnærminger for å sikre at alle individer kan leve et sunt og meningsfullt liv. Forskere ved FHI har undersøkt hva som finnes av studier om ulike aspekter som belyser det å leve med slike sanseutfordringer i Norge.

Folkehelse rapporten, som gir kunnskap og statistikk om folkehelsen, vurderes utvidet med et kapittel om funksjonsnedsettelse. I den forbindelse er det behov for en oversikt over relevant forskning. FHI har derfor laget et forskningskart over vitenskapelige artikler basert på norske data om funksjonsnedsettelse knyttet til syn, hørsel og døvblindhet.

Forskningskartet inneholder artikler som tar for seg alle aldersgrupper fra nyfødte til eldre populasjoner.

Funksjonsnedsettelse er viktig i et folkehelseperspektiv

– For å få en helhetlig forståelse av hvordan det er å leve med sansetap, og hvordan dette kan belyses i et folkehelseperspektiv, vil forskningskunnskap som inkluderer alle livsarenaer være viktig, sier Ingeborg Beate Lidal, overlege og prosjektleder ved Folkehelseinstituttet (FHI).

>> Les mer om [FHI](http://FHI.no)s arbeid med forskningskart over vitenskapelige artikler med norske data om funksjonsnedsettelse som gjelder syn, hørsel og døvblindhet på fhi.no.

Slik etablerer vi Kommunenes samarbeidsarena for forskning

Kommunenes samarbeidsarena for forskning, KSF, er under etablering i hele landet.

KSF er en samarbeidsstruktur mellom kommuner, og mellom kommuner, akademia og andre relevante aktører. Det er i 2024 utarbeidet en etableringsplan, i tett dialog med medlemmene, myndighetene, UH og instituttsektoren.

Kunnskapsbaserte beslutninger

KSF tar utgangspunkt i kommunenes behov for forskning og kunnskapsutvikling. Formålet er å utjevne forskjellene mellom små og store kommuner, med en mer likeverdig dialog og samarbeid med UH- og instituttsektoren. Gjennom tettere samspill mellom kommuner og utdanningsmiljøer vil man også kunne oppnå styrket relevans i utdanningene som i større grad treffer kommunenes behov. I tillegg skal arbeidet bidra til å styrke rammebetingelsene for forskning, innovasjon og kunnskapsutvikling i kommunene.

>> Les mer om etablering av [kommunenes samarbeidsarena for forskning](#) på [ks.no](#)

.....

Fleire legar, bedre kapasitet og auka digitalisering

Fastlegeordning har opplevd sin sterkaste vekst sidan oppstarten i 2001. I 2024 blei det registrert netto tilvekst på 249 fastlegar, der heile 565 legar starta i fastlegeyrket – 90 prosent av dei for første gong. Veksten held fram inn i 2025 og bidreg til bedre kapasitet i ordninga.

Dette kjem fram i årsrapporten for allmennlegetenesta for 2024.

>> Les mer om [fastlegeordningens sterkeste vekst siden oppstarten 2001](#) på [helsedirektoratet.no](#).

.....

Kutt, kutt, kutt over hele linja

Den største endringen i kommunal kultursektor i 2025 er den økonomiske situasjonen. Etter mange år med oppgang, er kulturbudsjettene nedadgående i mange kommuner. Dette fører seg inn i en generell tendens med kutt også på andre kommunale tjenesteområder.

Tendensen ventes å fortsette og forsterkes i inneværende år.

Undersøkelsen besto av et spørreskjema til kulturadministrasjoner i alle kommuner i landet. Av totalt 357 kommuner besvarte 256 (71 prosent) undersøkelsen.

>> Les mer om [kutt, kutt, kutt over hele linja](#) på [telemarksforskning.no](#).

Vaksinasjonsprogram for voksne

Stortinget har vedtatt å etablere et voksevakinasjonsprogram, som ble tatt inn i forskrift om nasjonalt vaksinasjonsprogram 1. juni i år. Vaksineringsen i programmet skal etter planen starte høsten 2025.

Programmet skal sikre at eldre, samt barn og voksne med økt risiko, får tilbud om vaksinasjon mot sykdommer som kan gi alvorlig forløp.

Hvilke vaksiner anbefales og til hvem?

Voksevakinasjonsprogrammet inkluderer tilbud om vaksine mot influensa og korona til personer over 65 år og yngre med kronisk sykdom. I tillegg skal alle 65 åringer få tilbud om pneumokokkvaksine, som blant annet beskytter mot alvorlig lungebetennelse og blodforgiftning.

>> Les mer om [vaksinasjonsprogram for voksne](#) på fhi.no

Flyktningar blir busette over heile landet – mange blir verande

Det er styresmaktene som avgjer kvar flyktningar skal bu. Ein ny rapport viser at det fungerer godt: to av tre blir verande i den kommunen dei blir busette i.

Det viser analysar av flyktningars flyttemønster, referert i rapporten «Flytting etter busetjing».

Barnefamiliar blir buande

Naturleg nok vel nokre flyktningar å flytta. Grunnen til det er samansett, viser forskingsrapporten. Viktige faktorar er studiar, arbeidsmarknaden, familie, manglande lokal integrering og mangel på tilbod innan utdanning og helse.

Blant dei som flyttar er det fleire einslege unge menn, medan personar med barn oftare blir verande.

>> Les mer om [flyktninger som blir busette over heile landet, og blir verande](#) på imdi.no.

Rekordmange innvandrarar har delteke i introduksjonsprogram

I fjor deltok 36 100 innvandrarar i introduksjonsprogrammet. Det er rekordmange. Blant dei som avslutta programmet gjekk nær halvparten ut i jobb eller utdanning.

Introduksjonsprogrammet er eit opplæringsprogram som skal førebu innvandrarar på å delta i det norske arbeidslivet.

>> Les mer om [samanhengen mellom deltaking på introduksjonskurs og deltaking i arbeidslivet](#) på imdi.no.

Språkopplæring kan gi bedre helse både for foreldre og barna deres

Språkopplæring i form av introduksjonsprogrammet for flyktninger har stor positiv innvirkning på helsen både til deltakerne og barns deres. Det viser en nylig utført studie publisert i Journal of Development Economics.

Studien viser at deltakelse i språkopplæring gjennom introduksjonsprogrammet for flyktninger førte til at flere brukte helsetjenester – også flere år etter at programmet var fullført. Det ble også observert færre tilfeller av for tidlig fødsel og lav fødselsvekt blant barna som ble født senere. Mødre som hadde deltatt i programmet, benyttet i større grad tilbudene i fødselsomsorgen, noe som reduserer risikoen for komplikasjoner.

>> Les mer om [språkopplæringens betydning for bedre helse hos foreldre og barn](#) på fhi.no.

.....

AKTUELT - BARNE-, UNGDOMS- OG FAMILIEDIREKTORATET (BUFDIR)

Kunnskap om institusjonstilbudet gir tryggleik for barn og unge?

I underkant av 1000 barn bur på barnevernsinstitusjon i Noreg. For å gjere overgangen til institusjon litt enklare for barna og deira føresette, er det utarbeidd nytt materiell som barnevernet kan bruke i samtalar med barn og familiar.

På nettsidene til Bufdir har dei samla informasjon som kan støtte tilsette i vanskelege, men viktige samtalar. Her får ungdom svar på mange av spørsmåla dei sit med – om kvardagen, rettane sine, korleis det ser ut på institusjon, og dei kan lese historier frå unge som sjølv har budd på institusjon. Det kan gi meir framsyn i ein sårbar situasjon.

>> Les meir om korleis [kunnskap om institusjonstilbudet gir tryggleik for barn og unge](#) på bufdir.no.

.....

AKTUELT - BARNE-, UNGDOMS- OG FAMILIEDIREKTORATET (BUFDIR)

Rekordstor pågang til krisesentera

Aldri før har så mange nytta seg av bu- og dagtilbodet ved krisesentera som i 2024. Det fører til kapasitetsutfordringar for fleire senter.

Talet på dagsbesøk i 2024 var det høgaste sidan tidsserien starta i 2005. Totalt blei det registrert 3745 dagbrukarar med til saman 13 586 dagsbesøk gjennom året.

Det var òg ein auke i talet på opphald. 2340 vaksne hadde til saman 2715 opphald. I tillegg blei det registrert 7833 eine-samtalar på telefon med 3288 telefonbrukarar.

>> Les mer om [den rekordstore pågangen til krisesentra](#) på bufdir.no.

Kan en kommunal koordinator være et tiltak for familier som rammes av demens?

En ny studie viser at koordineringen av tjenestene til hjemmeboende personer med demens er svært viktig for hvordan pårørende opplever situasjonen.

280 deltakerpar i Bergen, Bærum og Kristiansand kommune tok del i studien ved navn LIVE@Home.Path.

Bedre demensforløp

Hvert deltagerpar besto av en person med demens og en av deres pårørende. I studien brukte de koordinatorene fra helse- og omsorgstjenestene i kommunene til å følge opp pårørende og personen med demens. Målet med prosjektet var å finne ut hva hjemmeboende personer med demens og deres pårørende trenger, og hvordan man kan gjøre demensforløpet bedre for dem.

>> Les mer om [hvordan en kommunal koordinator være et tiltak for familier som rammes av demens](#) på [aldringoghelse.no](#)

AKTUELT - REGJERINGEN

Regjeringen med ny demensplan i 2026

Regjeringen har vedtatt å utvikle en ny plan for å videreføre arbeidet med å forebygge demens, utvikle et demensvennlig samfunn og bidra til bærekraftige tjenester for personer med demens og deres pårørende.

Demensplan 2030 legges etter planen frem våren 2026.

>> Les mer om [ny demensplan i 2026](#) på [regjeringen.no](#).

AKTUELT - HELSEDIREKTORATET

Lokaliseringsteknologi hjelper flere personar med demens

Lokaliseringsteknologi, slik som GPS, kan gi heimebuande personar med demens auka tryggleik, sjølvstende og fridom i kvardagen. Fleire kommunar tek no denne teknologien i bruk.

I fjor var det registrert 46 500 heimebuande med demens, og det blir stadig fleire. Av desse var 2007 registrerte med GPS. Det er ein auke frå 334 personar i 2017.

>> Les meir om korleis [lokaliseringssteknologi hjelper fleire personar med demens](#) på [helsedirektoratet.no](#).

Redaktør: Katrine Rutgersen

E-post: katrine.rutgersen@fhi.no

Dato: 30. juni 2025

Foto: Colourbox

Foto av referansegruppen: Annica Lindén Øygard, generalsekretær i Folkehelseforeningen